

نقش اقدامات کلانتری‌ها در افزایش سطح امنیت عمومی

فریبا شایگان^۱

تاریخ دریافت: ۹۰/۲/۱۸

حسین ذوالفقاری^۲

تاریخ پذیرش: ۹۰/۵/۱

چکیده

امنیت عمومی، یکی از نیازهای اساسی جوامع است و تلاش برای افزایش آن از وظایف نیروهای انتظامی است. مسئله اصلی این است که نیروی انتظامی چگونه می‌تواند با تلاش و همت مضاعف، موجب افزایش امنیت عمومی شود؟ برای بررسی این موضوع، به اقدامات کلانتری‌ها در چهار زمینه تأکید و تمرکز کرد که عبارتند از: اقدامات مفید نیازمند گسترش در کلانتری‌ها؛ اقدامات دست و پاگیر و قابل حذف؛ اقدامات نیازمند بهینه شدن و اقدامات جدید قابل انجام. برای پاسخ به سؤالات از روش کیفی با ابزار مصاحبه عمیق حضوری استفاده شد. جامعه آماری ۳۵ نفر از مسئولان عالی‌رتبه ناجا و سرکلانتران بودند که به شیوه نمونه‌گیری قضاوتی با توجه به تجربیات چندساله خدمتی در ناجا انتخاب شدند. نتایج تحقیق نشان داد که اقدامات مفید قابل توجهی در حال حاضر در کلانتری‌ها در راستای امنیت عمومی در حال انجام است که باید ادامه و گسترش یابد، برخی اقدامات غیرضروری نیز باید حذف شوند؛ از جمله صدور گواهی توسط کلانتری‌ها، انجام امور شهرداری یا سایر پلیس‌های تخصصی؛ برخی اقدامات و روندهای اجرایی نیز باید در کلانتری‌ها اصلاح شوند. از سویی اقدامات جدید زیادی هم قابل اجرا در کلانتری‌ها است که نتیجه تمام آنها افزایش امنیت عمومی در جامعه خواهد بود.

کلید واژه‌ها

امنیت عمومی / کلانتری / بهینه‌سازی امور کلانتری / افزایش امنیت.

۱- عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی.

۲- عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی.

مقدمه

استقرار امنیت عمومی در جامعه از مباحث راهبردی و اساسی جوامع و تأمین و حفظ آن از دغدغه‌های اصلی دولت‌ها است. این وظیفه مهم یعنی برقراری امنیت عمومی در حوزه کار نیروی انتظامی است (مؤذن جامی، ۱۳۸۶: ۵۰۴). برقراری امنیت عمومی با توجه به رشد جمعیت و گسترش شهرها، پیچیده شدن ارتباطات، مناسبات و تعاملات اجتماعی - فرهنگی، اقتصادی و سیاسی و گسترش وسایل ارتباط جمعی خصوصاً ماهواره و اینترنت و به تبع آن افزایش جرائم و انحرافات اجتماعی به سبک‌ها و روش‌های جدید، روزه‌روز دشوارتر و پیچیده‌تر می‌شود. نیروی انتظامی برای انجام این رسالت خطیر، علاوه بر همکاری نهادهای دولتی و خصوصی و مشارکت فعالانه مردم، خود نیز باید در این زمینه تلاش و کار مضاعفی نسبت به سال‌های قبل انجام دهد. اگرچه تلاش‌های ناجا در زمینه استقرار امنیت خصوصاً در سال‌های اخیر با اجرای طرح‌های گوناگون انضباط اجتماعی و امثال آن، بسیار زیاد و چشم‌گیر بوده ولی حقیقت این است که با توجه به گسترش جرائم اجتماعی و شیوه و سبک‌های مدرن انجام جرایم، می‌توان گفت: هنوز وضعیت امنیت عمومی جامعه به حد مطلوب خود نرسیده است. این امر در توصیه‌های مکرر مقام معظم رهبری در برخورد قاطعانه پلیس با ناهنجاری‌ها و و تأکید مسئولان مملکتی، به ویژه فرمانده محترم نیروی انتظامی نمایان می‌شود. از همین رو، لازم است با بهره‌گیری از امکانات و ظرفیت‌های موجود نیروی انتظامی و شناخت نقاط قوت و ضعف اقداماتی که توسط مجریان امنیت عمومی به ویژه کلانتری‌ها به عنوان سرانگشتان عملیاتی ناجا در ایجاد امنیت، صورت می‌گیرد، به بازنگری وظایف پرداخته و از این رهگذر اصلاح و بهینه‌سازی امور یا پیش‌بینی اقدامات جدید در این زمینه صورت پذیرد. بنابراین تحقیق حاضر در جست‌وجوی شناخت و بررسی اقداماتی است که در حوزه‌های زیر در کلانتری‌ها انجام می‌پذیرد:

- ۱- بهینه‌سازی و اصلاح اقدامات فعلی کلانتری‌ها و بسط و گسترش فعالیت‌هایی که مفید است.
- ۲- حذف فعالیت‌های دست و پاگیر و غیرضروری از وظایف کلانتری‌ها.
- ۳- بررسی اقدامات و برنامه‌های جدید کلانتری‌ها در خصوص افزایش امنیت عمومی.

اهمیت و ضرورت موضوع پژوهش

افزایش امنیت عمومی یکی از وظایف مهم دولت‌ها و مجری اصلی این امر هم در کشور ایران نیروی انتظامی است. اگر نیروی انتظامی به عنوان یکی از سازمان‌های مسئول در برقراری امنیت عمومی، نتواند بخوبی از عهده این مسئولیت خطیر برآید و رضایتمندی مردم را در این زمینه جلب کند، علاوه بر کند شدن روند رشد توسعه و پیشرفت کشور، زمینه بی‌اعتمادی به دولت، نارضایتی از آن و درنهایت کاهش مشروعیت نظام فراهم می‌گردد؛ بنابراین باید نیروی انتظامی با همت مضاعفی در این زمینه تلاش نماید. این تحقیق با بررسی زمینه‌های مناسب و لازم کار مضاعف، ناجا را در انجام بهتر وظیفه خود و کسب رضایتمندی مسئولان و مردم یاری می‌کند. نتایج و راهکارهای این تحقیق می‌تواند به توانمندی بیشتر ناجا کمک نماید؛ رضایتمندی هم‌چنین باعث افزایش مردم از ناجا و به تبع آن رضایت بیشتر از دولت و افزایش مشروعیت سیاسی نظام منجر شود.

پیشینه تحقیق

۱. پایان‌نامه‌ای با عنوان "بررسی عوامل مؤثر بر میزان احساس امنیت اجتماعی" توسط نجیبی ربیعی با روش پیمایشی و تکنیک پرسشنامه انجام شده که جامعه‌آماری آن سرپرستان خانوارهای ساکن در شهر تهران است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد: افزایش سرمایه اقتصادی موجب کاهش احساس امنیت مالی و جمعی و افزایش احساس امنیت جانی و فکری می‌شود. هم‌چنین با افزایش میزان سرمایه اجتماعی، میزان احساس امنیت فکری و جمعی افزایش می‌یابد (ربیعی، ۱۳۸۷).

۲. "بررسی راه‌های مشارکت مردم در تأمین امنیت عمومی" تحقیقی است که توسط مجید تولیت و نعمت الله نظری، در معاونت پژوهش و فناوری جهاد دانشگاهی واحد سمنان در سال ۱۳۸۶ انجام شده است که می‌توان از نتایج آن بهره گرفت (تولیت و نظری، ۱۳۸۶).

۳. فرجی سلطان‌آبادی در پایان‌نامه‌ای با عنوان "شیوه برخورد رسول خدا با ناآرامی‌های داخلی مدینه" امنیت مدینه و عوامل تهدید کننده آن و شیوه‌های برخورد پیامبر با این عوامل را بررسی کرده است، که می‌تواند الگویی برای نحوه تأمین امنیت عمومی باشد (سلطان‌آبادی، ۱۳۷۳).

۴. "شیوه‌های مؤثر در سیستم کنترل بر اماکن عمومی" عنوان پایان‌نامه مهدی محمودی است که با هدف بررسی شیوه‌های فعلی و جدید مؤثر پلیس در سیستم کنترل بر اماکن عمومی از نظر خبرگان و اولویت‌بندی آن‌ها صورت گرفته است. جامعه آماری این پژوهش ۵۰ نفر از خبرگان شاغل در ناجا در رده‌های پلیس تخصصی (اماکن عمومی) می‌باشد و روش آن توصیفی از نوع پیمایشی است. نتایج پژوهش عبارتند از: (۱) شیوه‌های فعلی (حاکم و مورد اجراء) در حال حاضر تاحدزیادی در سیستم کنترل بر اماکن عمومی مؤثر می‌باشند. (۲) شیوه‌های جدید (شیوه‌های پیشنهادی علاوه بر شیوه‌های فعلی) بین متوسط و زیاد در سیستم کنترل بر اماکن عمومی مؤثر می‌باشند. (۳) شیوه‌های فعلی و جدید هر دو جزو شیوه‌های مؤثر به حساب می‌آیند و به کارگیری آنها با اولویت‌بندی در نظر گرفته شده مؤثر خواهند بود (محمودی، ۱۳۸۷).

مبانی نظری

امنیت عمومی وضعیتی است که در آن مناسبات اجتماعی بین افراد، نهادهای مدنی و بوروکراسی دولتی، از خطر ظهور، توسعه و نهادینه شدن فسادهای مختلف احتمالی حفظ می‌شود و در نتیجه شاهد کاهش ضریب ناامنی حاصل از عمل کرد سایر بازیگران درون جامعه برای افراد جامعه خواهیم بود" (افتخاری، ۱۳۸۴: ۲۷-۱۲). در

واقع امنیت عمومی وضعیتی است که ضمن حفظ و حراست از ارزش‌های اساسی و هنجارهای جامعه، عموم مردم را از هر گونه تعرض و تهدیدی نسبت به جان، مال، ناموس و عرض خود در امان می‌دارد و در خصوص رعایت و حمایت از حقوق مشروع خود از طرف سایر بازیگران (افراد، گروه‌ها، نهادهای مسئول و دولت) با اطمینان خاطر و احساس آرامش همراه می‌سازد.

هدف امنیت عمومی ایجاد نظم و آرامش عمومی، تثبیت حاکمیت قانون و مقررات در جامعه و تضمین منافع عمومی و خصوصی است. به جهت ارتباط امنیت عمومی با سایر سطوح امنیت، تأمین و تحقق امنیت عمومی در تعامل با سایر سطوح از جمله سطوح بالا دستی تسهیل می‌شود. با توجه به ارتباط معنادار امنیت عمومی با امنیت داخلی، پایداری امنیت عمومی بخش عمده‌ای از تأمین امنیت داخلی را محقق می‌سازد (تشکری و دیگران، ۱۳۸۸: ۱۱۷).

آنچه مرجع امنیت در محیط امنیت عمومی است، عموم است، که باید از تهدید جدی مصون بماند و امنیتش تأمین گردد. اما مقصود از عموم در امنیت عمومی چیست؟ و چگونه می‌توان آن را درک کرد؟ برای درک بهتر از عموم می‌توان ابعاد آن را در سه بعد تحلیل کرد. در این تحلیل از رویکردهای حقوقی نیز اقتباس‌هایی شده است؛ زیرا امنیت عمومی با حوزه نظم حقوقی و اجرای قوانین ارتباط دارد و برداشت بسیاری از کشورها در تعریف و تلقی از امنیت عمومی همین است. با این توصیف، سه بعد مرجع امنیت عمومی عبارت‌اند از:

۱. بعد مادی: حیات (مادی و معنوی)، آسایش، اموال، حیثیت و اعراض مردم؛
۲. بعد ذهنی: نظم عمومی و اخلاق حسنه؛
۳. بعد نهادی: پلیس و سایر نهادها مانند دستگاه قضا، امداد رسان‌ها و... (ره پیک، ۱۳۸۶: ۷۹).

بُعد مادی

درک امنیت عمومی نیازمند شناسایی پایگاه‌های مادی و عینی متناسب با این سطح از امنیت است. ظاهراً مهم‌ترین مصادیق بعد مادی عموم به عنوان مرجع امنیت، حیات، اموال و أعراض مردم می‌باشد (ره پیک، ۱۳۸۶: ۸۰).

تحلیل‌های حقوقی و قوانین هم جان، مال، حیثیت و آزادی‌ها را موضوع بسیاری از احکام خود به ویژه در حوزه حقوق کیفری قرار داده است. در واقع، منشأ بسیاری از جرایم و جریان‌ها تعرض به این موضوعات می‌باشد.

در هر حال، تهدید این پایگاه‌ها در سطح "مردم" (نه صرفاً فرد) ملاک ناامنی عمومی است. در مقابل، بقا و مصون ماندن این پایگاه‌ها از تهدید در درک امنیت عمومی سهم بسزایی دارد. البته نباید امنیت عمومی را با تهدیدهای جزئی و محدود پایگاه مادی در معرض خطر دید و از سوی دیگر، نباید انتظار داشت ناامنی عمومی تنها با تهدید جانی، مالی یا عرضی تمام مردم درک شود (ذوالفقاری، ۱۳۸۹: ۱۰۶).

بُعد ذهنی و ایده

بخشی از مرجع امنیت در سطوحی گوناگون، به وجه ذهنی یا ایده مرجع امنیت باز می‌گردد. بدیهی است درک تهدید وجه ذهنی مرجع امنیت دشوارتر از تهدیدات نسبت به وجه مادی آن است. بنابراین، باید با توجه به کمیت یا کیفیت تهدید، شدت و عمق آن را با معیار بقای مرجع امنیت سنجید (ره پیک، ۱۳۸۶: ۸۴).
ظاهراً "نظم عمومی"^۱ و اخلاق حسنه^۲ مهم‌ترین ایده امنیت عمومی است که به چالش کشیدن جدی آن به معنای تهدید امنیت عمومی می‌باشد.

بُعد نهادی

وجه نهادی مرجع امنیت از یک جهت به مرجع امنیت و از یک سو با سؤال مربوط به تأمین کننده امنیت ارتباط دارد. همان‌گونه که در مرجع امنیت ملی این ویژگی

وجود دارد، پلیس و مجاری اقتدار نیز در امنیت عمومی چنین کارکردی دارند. به دلیل نقش پلیس در امنیت عمومی معمولاً پلیس را شاخص امنیت عمومی می‌دانند. این رویکرد بیشتر به نقش تأمین کننده امنیت عمومی توجه دارد، اما در اینجا بر نقش پلیس در مرجع امنیت، تأکید شده است که آن را در مرکز ثقل مسئله امنیت عمومی قرار می‌دهد. بنابراین، پلیس ضعیف نمی‌تواند در تأمین امنیت عمومی نقش مؤثری داشته باشد و همچنین خود به عنوان جزیی از مرجع امنیت، مرجع امنیت عمومی آن را آسیب پذیر می‌کند (همان: ۹۰)

تأمین کنندگان امنیت عمومی

به طور کلی حکومت و جامعه هر دو در تأمین امنیت عمومی دخالت می‌کنند. حاکمیت به معنای نهادهای قدرت رسمی و جامعه به عنوان مردم و نخبگان و سازمان‌های غیر رسمی، هر یک می‌توانند بخش‌هایی از ساخت امنیت عمومی را برعهده بگیرند. در برخی کشورها وزارت یا اداره امنیت عمومی، نهاد مشخصی است که مسئولیت این بخش را برعهده دارد. اما نقش پلیس و نهادهای برقرار کننده امنیت کاملاً منحصر به فرد است. این امر به علت خودنمایی مهم‌ترین تهدیدات امنیت عمومی در اشکال مجرمانه است و مقابله با این تهدیدات نیازمند نهادهای متناسب با آن می‌باشد. البته، برخورد پیشگیرانه و تمهیدات ایجابی برای برقراری امنیت عمومی، مستلزم ورود نهادهای فرهنگی - اجتماعی همچون خانواده، رسانه، مدرسه و نهادهای مشابه است (ذوالفقاری، ۱۳۸۹: ۱۰۸).

شیوه‌های تأمین و ارتقای امنیت عمومی توسط پلیس

یکی از وظایف مهم دولت‌ها در دنیای مدرن که قابل واگذاری به هیچ نهاد و سازمانی هم نیست، تأمین امنیت است. طبق قانون نیروی انتظامی ج.ا. ایران مصوب ۱۳۶۹، هدف از تشکیل نیروی انتظامی ج.ا. ایران، استقرار نظم و امنیت و تأمین آسایش عمومی، فردی و نخبه‌بانی و پاسداری از دستاوردهای انقلاب اسلامی در چارچوب این

قانون و در قلمرو کشور ج. ا. ایران است. طبق ماده ۴ همین قانون، مأموریت و وظایف نیروی انتظامی ج. ا. ایران عبارت است از: ۱- استقرار نظم و امنیت و تأمین آسایش عمومی و فردی؛ ۲- مقابله و مبارزه قاطع و مستمر با هرگونه خرابکاری، تروریسم، شورش و حرکتهایی که مخل امنیت کشور باشد با همکاری وزارت اطلاعات؛ ۳- تأمین امنیت برای برگزاری اجتماعات، تشکل‌ها، راهپیمایی‌ها و فعالیت‌های قانونی مجاز و ممانعت و جلوگیری از هرگونه تشکل، راهپیمایی و اجتماع غیر مجاز و مقابله با اغتشاش، بی‌نظمی و فعالیت‌های غیر مجاز (جهانگیر، ۱۳۸۰: ۱۹۹).

بنابراین فلسفه وجودی نیروی انتظامی یا پلیس برخورد با هرگونه ناامنی است که ممکن است به دلایل مختلف در جامعه ایجاد شود و این کار ویژه در حوزه امنیت عمومی قرار می‌گیرد.

در مورد نحوه و شیوه اعمال این وظیفه می‌توان دو رویکرد در پیش گرفت. یکی رویکرد سخت افزاری، اقتدارگرا و از بالا و شیوه دیگر شیوه نرم افزارانه، جامعه محور، تعامل محور و استفاده از مشارکت مردم است (بهرامی، ۱۳۸۶: ۲۱). در این بخش به برخی از اقداماتی که باید توسط پلیس صورت گیرد، اشاره می‌شود:

۱- نوسازی نیروهای پلیس

اگر نیروهای پلیس درصدد هستند که شرکای کارآمدی در تحقق امنیت و جوامع شهری پایدار، باشند، باید آرایش ساختاری و تشکیلاتی نیروهای خود را نوسازی کنند. ساختار جدید باید دارای قابلیت انعطاف بوده و اطمینان دهد که مسئولیت در سطوح مختلف پذیرفته می‌شود.

در سطح ملی، نیروهای پلیس به‌عنوان یک مجموعه، باید در پی ایجاد ساختارها مدیریتی گسترده‌تر، تمرکز زدایی از تصمیم‌گیری و تقسیم مسئولیت با مقامات محلی باشند. در جاهایی که ساختارهای پلیس تاکنون غیرمتمرکز شده‌اند، مقامات

شهری یا منطقه‌ای در تعدیل کارکرد پلیس برای تطبیق با نیازها و وضعیت منطقه مورد بحث، آزاد هستند (چالوم و همکاران، ۱۳۸۷: ۸۸).

۲- حرفه‌ای‌گری و اخلاق پلیس

در اجرای یک مأموریت آینده محور و شیوه اجرای آن مأموریت، تحکیم اخلاق و حرفه‌ای‌گری پلیس ضروری است. این دیدگاه باید در عمل حفظ شود و مقامات پلیس باید برای اعمال مقررات قانونی و رعایت حقوق بشر، اهتمام و تلاش داشته باشند. این اعمال باید آشکارا به وسیله آیین‌نامه اخلاق پلیسی (که نقش و مسئولیت‌های پلیس و همچنین رویه‌های انضباطی مناسب را تعریف می‌کند)، مورد پشتیبانی قرار گیرد (همان).

۳- مشارکت با جامعه

مشارکت میان مقامات محلی و پلیس، در مرکز هر راهبرد مؤثر برای کاهش جرم شهری و ناامنی قرار دارد. نمایندگان شهری و پلیس باید در بحث و گفتگو برای تعیین اولویت‌ها جامعه در زمینه اقدام برای پیشگیری و کاهش جرم شهری و ناامنی، شرکت کنند. این هدف با فرض مشترک بودن مدیریت و مسئولیت و تحت نظارت مقامات شهری یا کلان شهری، در نیروهای پلیس به راحتی می‌تواند حاصل شود (چالوم و همکاران، ۱۳۸۷: ۹۰).

۴- آموزش و آگاه‌سازی

آموزش، ابزاری ضروری برای نیروهای پلیس در مواجهه با چالش‌های امنیت شهری و زمامداری بهینه است. امروزه با تحولات اجتماعی سریع، نیروهای پلیس به طور روز افزونی به ضرورت ارائه آموزش‌های خوب و برنامه‌های آگاه‌سازی، آشنایی دارند به شرطی که کارکنان به درستی به دنبال انجام مأموریت خود باشند (چالوم و همکاران، ۱۳۸۷: ۹۲).

۵- تبادل متخصصان و تجربه‌ها

برای تضمین حق برخورداری از یک محیط امن برای همه شهروندان، شناخت و تبادل تجربه‌ها و رویکردهای اتخاذ شده توسط پلیس و نهادهای عمومی سراسر جهان در مورد امنیت و پیشگیری از جرائم، ضروری است. این تبادل اطلاعات بین متخصصین باید در سطح بین‌المللی نیز پیش‌بینی شود. موفقیت‌های آتی این برنامه‌ها، مستلزم آن است که این فرآیندها به نحوی پایه‌گذاری شود که به سود نیروهای پلیس و مقامات محلی باشد و در عین حال به زمامداری بهینه کمک کند (چالوم و همکاران، ۱۳۸۷: ۹۳).

چارچوب نظری تحقیق

برای بررسی زمینه‌های کار مضاعف در راستای امنیت عمومی، در بخش مبانی نظری، ابتدا تعریف امنیت عمومی به عنوان در امان بودن عمومی مردم جامعه از هرگونه تعرض و تهدیدی نسبت به جان، مال، ناموس و عرض خود و نیز اطمینان از رعایت حقوق مشروع خود از طرف سایر بازیگران اجتماعی، آورده شد.

مرجع امنیت در این تحقیق، عموم مردم و در واقع شهروندان محسوب شده است و ابعاد مرجع امنیت عمومی در سه بعد مادی (آسایش، امنیت مالی، حیثیتی و جانی)، بعد ذهنی (نظم عمومی و اخلاق حسنه) و بعد نهادی که به همکاری پلیس با سایر نهادها و دستگاه‌ها برمی‌گردد مورد بحث قرار گرفت. علاوه بر حکومت، جامعه نیز تأمین‌کننده امنیت است. حاکمیت به عنوان نهادهای قدرت رسمی و جامعه به‌عنوان مردم و نخبگان و سازمان‌های غیررسمی بخش‌هایی از تأمین امنیت عمومی را به‌عهده دارند. در این میان نقش پلیس منحصر به فرد می‌باشد و با جرائمی که امنیت عمومی را مختل می‌کند، برخورد می‌نماید.

در بخش دیگری از مبانی نظری به بررسی شیوه‌های تأمین و ارتقای امنیت عمومی توسط پلیس پرداخته شد که شیوه نرم افزارانه، جامعه محور، تعامل محور و همراه با مشارکت مردمی به عنوان بهترین روش ارتقای امنیت عمومی توسط پلیس

معرفی شد. علاوه بر این، نوسازی نیروهای پلیس، حرفه‌ای‌گری و اخلاق پلیسی، مشارکت با جامعه، و آموزش و آگاه‌سازی پلیس متناسب با شرایط روز و نیاز جامعه و نیز تبادل متخصصان و بهره‌گیری از تجربه‌های سایر کشورها در این زمینه هم به عنوان عوامل موثر در ارتقای امنیت عمومی ارائه شد.

تحقیق حاضر با بهره‌گیری از تئوری‌های مطرح شده و ترکیب آن‌ها، مبنای کار خود را برای افزایش امنیت عمومی از طریق فعالیت کلانتری‌ها قرار داده است و با توجه به آنچه گفته شد، به اقدامات درون سازمانی کلانتری‌ها برای افزایش امنیت عمومی توجه می‌شود، زیرا فرض بر این است که با شرایط فعلی و امکانات موجود می‌توان به اصلاح ساختار، فرآیند کار، تقسیم کار مجدد در کلانتری و تغییر یا اصلاح تاکتیک‌ها اقدام کرد تا به افزایش امنیت عمومی شود.

با این توصیف، سؤالات زیر که مستخرج از نظریات مطرح شده است، ارائه می‌گردد:

۱. کدام یک از فعالیت‌های نیروی انتظامی در راستای افزایش امنیت عمومی تأثیر بیشتری داشته و باید گسترش یابد؟
۲. چه اقداماتی در حال حاضر در کلانتری‌ها صورت می‌گیرد که ناکارآمد، دست و پاگیر و زمان‌بر است و بر تأمین امنیت عمومی توسط کلانتری‌ها اثر منفی داشته و باید حذف شود؟
۳. ناجا چگونه می‌تواند اقدامات مؤثری را که تا به حال در زمینه افزایش امنیت عمومی داشته است، بهینه‌سازی کند تا بهره‌وری بیشتری داشته باشد؟
۴. ناجا چه اقدامات جدیدی می‌تواند جهت افزایش امنیت عمومی داشته باشد که تاکنون در برنامه‌های خود در پیش نگرفته است؟

روش تحقیق

تحقیق حاضر از نوع کیفی است و از روش مصاحبه عمیق با نخبگان (دست اندرکاران و صاحب نظران حوزه امنیت عمومی) بهره می‌گیرد. جامعه آماری شامل نخبگان، صاحب نظران و مسئولان ذی ربط در خصوص افزایش امنیت عمومی است.

از آنجا که متولی برقراری امنیت عمومی نیروی انتظامی است، در این تحقیق به سراغ مسئولان عالی نیروی انتظامی که کار اجرایی متناسب با امنیت عمومی داشته یا دارند و نیز رؤسای سر کلانتری‌ها و نیز کلانتری‌های تهران رفته و دیدگاه‌های آنان را جویا شدیم. از آنجا که هدف این پژوهش، دستیابی به روش‌های افزایش امنیت عمومی است، حجم نمونه در مصاحبه با نخبگان و مسئولان در حد اشباع مدنظر می‌باشد. یعنی تعداد مصاحبه‌ها تا جایی ادامه می‌یابد که نظرات پاسخ دهندگان تکراری باشد و نکات جدید و نویی ارائه نگردد. طبق نظر مارشال "مصاحبه با نخبگان حالتی ویژه از مصاحبه است که با دسته خاصی از مصاحبه‌شوندگان که فرض می‌شود از موضوع آگاهی کامل دارند و براساس تخصص‌هایی که در زمینه‌های ذی ربط تحقیق دارند، مورد مصاحبه قرار می‌گیرند، صورت می‌گیرد" (مارشال و راسن‌من، ۱۳۷۷: ۱۱۶).

انتخاب نخبگان برای پاسخ به سؤالات به روش نمونه‌گیری غیراحتمالی قضاوتی است و به تشخیص محقق با تعدادی از مسئولان مصاحبه می‌گردد.

روایی و پایایی ابزار تحقیق

اعتبار در مصاحبه، ناظر بر دو موضوع واقعیت و دانش است. اعتبار به صحت یک بیانیه و به بیان دیگر به میزانی که یک روش قادر است هدف مطالعه را بسنجد اطلاق می‌گردد. در یک مطالعه کیفی، اعتبار اشاره بر میزانی دارد که مشاهده محقق توانسته است پدیده مورد مطالعه یا متغیرهای مربوط به آن را انعکاس دهد (Kvale, 1996: 238).

به‌طور کلی در روش مصاحبه، اعتبار بایستی برای هرکدام از مراحل تحقیق مورد توجه قرار گیرد تا نتایج به دست آمده موثق و قابل اتکا باشند. برای این کار اقدامات زیر صورت گرفت:

طبق نظر مارشال و راسن‌من که معتقد است محقق در زمان کوتاه و محدود مصاحبه موظف است به منظور تبادل مؤثر اندیشه‌ها محیطی امن و دوستانه فراهم

نماید و جو مطلوب مصاحبه متضمن بیان آزاد احساسات و تجارب است (مارشال و راس من، ۱۳۷۷: ۱۹۹)، در این تحقیق تلاش زیادی برای برقراری رابطه دوستانه با مصاحبه شونده صورت گرفت. اقدامات انجام شده در این زمینه عبارتند از:

- شناسایی افراد مرتبط با موضوع با توجه به فعالیت فعلی یا سابقه شغلی مرتبط با موضوع،
- گرفتن وقت قبلی از مصاحبه‌شونده،
- عنوان کردن موضوع تحقیق و در صورت درخواست مصاحبه‌شونده ارسال سؤالات مصاحبه برای ایشان.
- تعیین مکان مصاحبه متناسب به درخواست مصاحبه‌شونده،
- ضبط کامل متن مصاحبه یا نوشتن صحبت‌های آنها،
- عدم محدودیت زمانی مصاحبه‌شونده برای پاسخ،
- سؤالات نیمه‌ساخت یافته و آزادی پاسخگو در اظهار نظر و دادن جواب‌های تکمیلی،

یافته‌های تحقیق

سؤالات تحقیق از ۳۵ تن از نخبگان انتظامی و افرادی که دارای سابقه کارهای اجرایی در زمینه‌های امنیت عمومی بودند، پرسیده شد. علاوه بر مسئولان طراز اول در ناجا، با رؤسای سرکلانتری‌ها و تعدادی از کلانتری‌ها هم مصاحبه شد. ۶ نفر از پاسخگویان امرا، ۲۲ نفر سرهنگ و ۷ نفر سرگرد بودند.

اولین سؤالی که از پاسخگویان پرسیده شد این بود که "در حال حاضر چه اقداماتی در جهت افزایش امنیت عمومی در کلانتری‌ها صورت می‌گیرد که نتیجه بسیار مثبتی داشته و باید گسترش یابد؟" برخی پاسخ‌ها به صورت مستقیم به این موضوع پرداخته و جواب دادند و برخی نیز در پاسخ به سایر سؤالات مواردی در خصوص این پرسش مطرح کردند که تمام این موارد در جدول زیر آورده شده است:

جدول ۱: اقداماتی که در حال حاضر در کلانتری‌ها برای افزایش امنیت عمومی

صورت می‌پذیرد و مفید است

ردیف	اقدامات	فراوانی
۱	اجرای گشت‌زنی‌های مداوم	۱۳
۲	استقرار نیرو در اماکن جرم‌خیز	۳
۳	حضور زنان پلیس در کنار آقایان	۴
۴	تعامل با معتمدین محل و اعضای شورایی‌های محلات	۱۲
۵	سخنرانی در مدارس و تعامل با انجمن اولیاء و مربیان	۶
۶	دادن آموزش‌های همگانی	۹
۷	عمل براساس برنامه ریزی مشخص شده و استاندارد	۲
۸	اشراف کلانتری به محله و شناخت اهالی محل	۳
۹	توسعه واحدهای گشت نامحسوس	۴
۱۰	تقویت واحدهای تجسسی و تخصصی کلانتری‌ها	۵
۱۱	آموزش تخصصی کارکنان کلانتری‌ها	۲۰
۱۲	برگزاری جلسات کلانتری با پلیس تخصصی	۶
۱۳	استمرار و تداوم فعالیت‌ها و برنامه‌های فعلی کلانتری‌ها	۳
۱۴	تعامل پلیس با مساجد و نمازگزاران	۶
۱۵	توسعه استفاده از منابع و مخبرین مردمی	۵
۱۶	مبارزه با ارادل و اوباش	۶
۱۷	مبارزه با فروشندگان و توزیع‌کنندگان مواد اعتیادآور	۳
۱۸	مبارزه با مفاسد اجتماعی و پاکسازی نقاط آلوده	۵
۱۹	اهمیت دادن به گزارش‌های مردمی	۲
۲۰	اجرای طرح امنیت محله محور	۴
۲۱	تقویت کلانتری‌ها و تجهیز آنها به وسیله سیستم‌های جدید	۲
۲۲	تعامل سازنده با صدا و سیما و رسانه‌ها	۱۰
۲۳	هماهنگی با قوه قضائیه	۶
۲۴	آموزش کارکنان برای استفاده از سیستم‌های جدید الکترونیکی	۵
۲۵	توسعه امکانات و تجهیزات کلانتری‌ها	۳
۲۶	گزینه‌های صحیح کارکنان	۳
۲۷	توسعه اطلاع‌رسانی و تبلیغات برای آگاه‌سازی مردم	۱۰

از نظر پاسخگویان در حال حاضر، اقدامات زیادی در کلانتری‌ها برای افزایش امنیت عمومی صورت می‌پذیرد که باید گسترش یابد، مهم‌ترین این عملکردها به ترتیب فراوانی عبارتند از:

آموزش تخصصی کارکنان کلانتری‌ها برای اقدام صحیح در مأموریت‌ها، اجرای گشت‌زنی‌های محلی مداوم، تعامل با معتمدین و خواص محل و اعضای شورایی‌های محلات برای همکاری با پلیس و گسترش امنیت عمومی در محل، افزایش آموزش‌های همگانی، تعامل سازنده با صدا و سیما و رسانه‌ها جهت انعکاس صحیح اقدامات پلیس، آموزش شهروندان و کمک به پیشگیری از جرم، تعامل با مدارس و سخنرانی برای دانش‌آموزان برای آگاه‌سازی و آموزش نوجوانان، تعامل با مساجد و نمازگزاران و ارتباط مستقیم رئیس کلانتری با مسجد، گسترش برنامه‌های مبارزه با ارادل و اوباش، هماهنگی و تعامل بیشتر با قوه قضائیه و برگزاری جلسات کلانتری با پلیس‌های تخصصی و آموزش استفاده از سیستم‌های جدید الکترونیکی و رایانه‌ای برای کارکنان کلانتری‌ها.

از دیگر اقداماتی که کلانتری‌ها در حال حاضر انجام می‌دهند و لازم است گسترش یابد، گزینش صحیح کارکنان، اجرای طرح امنیت محله محور، توسعه واحدهای گشت نامحسوس، حضور زنان پلیس در کلانتری‌ها، تقویت واحد تجسس در کلانتری‌ها، توسعه استفاده از منابع و مخبرین مردمی، مبارزه با مفاسد اجتماعی و پاکسازی نقاط آلوده، اشراف کلانتری به محله و شناخت اهالی محل و نیز توسعه امکانات و تجهیزات کلانتری‌ها و اهمیت‌دادن به گزارش‌های مردمی و امثال آن. دومین پرسش از مسئولان و صاحب نظران این بود که "چه شیوه‌های ناکارآمد و دست و پاگیر یا زمانبری در حال حاضر در روند انجام امورات کلانتری‌ها وجود دارد که بر تأمین امنیت عمومی تأثیر منفی دارد و بهتر است حذف شوند؟"

جدول ۲: اقدامات ناکارآمدی که در حال حاضر در برخی کلانتری‌ها وجود دارد و بر

امنیت عمومی تأثیر منفی دارد

ردیف	اقدامات	فراوانی
۱	توجه بسیار زیاد به شکایات دریافتی از تلفن ۱۱۰ و مختل شدن سایر امور کلانتری	۲
۲	آزادی مجرمین دستگیر شده توسط قوه قضائیه با یک وثیقه یا رابطه	۲
۳	سازماندهی ناصحیح نیروها و تجهیزات و کمبود امکانات	۱۱
۴	تخلیه مستأجرین از منازل با شکایت صاحب خانه	۴
۵	استقرار نیروهای کلانتری در ساعات اولیه روز در میادین و چهارراه‌ها	۴
۶	تداخل کار کلانتری‌ها با راهنمایی و رانندگی	۳
۷	استفاده از کارکنان کم‌تجربه در کلانتری (پیمانی ۵ ساله)	۲
۸	صدور دستورهای قضایی متعدد در فرآیند رسیدگی به پرونده	۶
۹	دخالت‌های دستگاه قضایی در امور انتظامی	۳
۱۰	تشویق براساس ارائه آمار کاهش جرم به دروغ	۳
۱۱	واگذاری مأموریت‌های تخصصی و غیرمرتبط به کلانتری‌ها	۸
۱۲	وظیفه جمع‌آوری متکدیان، معتادین و رفع سد معابر	۲
۱۳	صدور گواهی‌ها، تسلیم ابلاغیه‌ها و احضاریه‌ها و پرونده‌های ارجاعی که توسط دادسرا و شورای حل اختلاف صادر می‌گردد	۲۳
۱۴	به کارگیری نیروهای وظیفه برای کارهای اداری	۳
۱۵	آماده باش و اعزام نیرو به خارج از حوزه استحفاظی	۴
۱۶	تنوع و تعدد مأموریت در کلانتری‌ها	۴
۱۷	اعزام متهمان و مجرمین به زندان	۳
۱۸	رسیدگی به پارک خودروها روی پل منازل و مزاحمت اُتیر خودروها	۲
۱۹	ارجاع برخی از امور از طرف شهرداری‌ها به کلانتری	۵
۲۰	رسیدگی به پرونده‌های جعل و کلاهبرداری	۵

پاسخ‌های ارائه شده نشان می‌دهد بیشترین موردی که پاسخگویان از شیوه‌های ناکارآمد و دست و پاگیر و زمان‌بر در انجام امور کلانتری‌ها برشمردند، تسلیم ابلاغیه و احضاریه‌ها و پرونده‌های ارجاعی توسط دادسراها و شوراها حل اختلاف می‌باشد که ۲۳ نفر به آن اشاره کرده‌اند. عدم وجود امکانات لازم و عدم سازماندهی امکانات موجود با تأکید ۱۱ نفر از پاسخگویان و واگذاری مأموریت‌های تخصصی که از وظایف پلیس تخصصی می‌باشد به کلانتری‌ها همچنین رسیدگی به پرونده‌های جعل و کلاهبرداری که احتمالاً از وظایف پلیس تخصصی می‌باشد؛ از دیگر اقدامات فعلی کلانتری‌ها شمرده شده که از دید پاسخگویان باید حذف شود.

ارجاع برخی از امور توسط شهرداری‌ها به کلانتری‌ها و رسیدگی به اموری مانند رفع سد معبر، پارک نابجای خودروها در معابر و مزاحمت آژیر آنان توسط کلانتری‌ها موجب اختصاص قسمتی از توان کلانتری‌ها به این امور می‌گردد و همچنین است واگذاری رسیدگی به اختلافات خانوادگی و اجرای حکم تخلیه مستأجرین و جمع‌آوری متکدیان و معتادان که بر روند اجرای امور مؤثر است و درنهایت در اجرای وظایف اصلی ناجا که همانا ایجاد نظم و امنیت و برقراری امنیت عمومی می‌باشد، تأثیر منفی می‌گذارد. اگر تقسیم کار درستی بین ناجا و سایر سازمان‌ها از جمله شهرداری، بهزیستی، دادگاه خانواده و امثال آن صورت پذیرد، انجام امور بهتر می‌شود و فرصت کلانتری‌ها هم برای رسیدگی به وظایف ذاتی خود بیشتر می‌شود.

آماده‌باش‌های متعدد در کلانتری‌ها، واگذاری مأموریت در خارج از حوزه استحقاقی، استقرار نیرو در ساعات اولیه صبح در سطح شهرها و واگذاری مأموریت‌های تخصصی و غیرمرتبط که در صلاحیت کلانتری‌ها نمی‌باشد، از جمله اقداماتی است که بر روند اجرای امور تأثیر منفی دارد.

برخی از مشکلات کلانتری‌ها هم مربوط به درون سازمان است که از جمله آنها کمبود نیروی انسانی ماهر و به کارگیری کارکنان وظیفه و عدم واگذاری تجهیزات و امکانات موردنیاز و کمبود مکان‌اداری مناسب است که پاسخگویان به‌عنوان شیوه‌های ناکارآمد بر روند اجرای امور و امنیت عمومی مؤثر می‌دانند. با این توصیف، اگر

امکانات و نیروی انسانی لازم و کارآمد وجود نداشته باشد، انجام امور در درون کلانتری به سختی صورت می‌پذیرد.

سومین پرسش از فرماندهان و مسئولان در زمینه بهینه‌سازی روند اجرای امور بود عبارت بود از: "در زمینه بهینه‌سازی روند اجرای امور در کلانتری‌ها چه اقداماتی باید صورت پذیرد؟" که پاسخ‌ها به شرح زیر می‌باشد:

جدول ۳: اقداماتی که در زمینه بهینه‌سازی روند اجرای امور در کلانتری‌ها برای

افزایش امنیت عمومی باید صورت گیرد

ردیف	اقدامات	فراوانی
۱	استفاده بهتر از فن‌آوری‌های پیشرفته خصوصاً در بخش اطلاعات و عملیات	۱۲
۲	استفاده بیشتر از شبکه رادیویی و تلویزیونی برای آگاه‌سازی مردم	۱
۳	استفاده بهتر و بیشتر از شبکه ارتباطی و مخابراتی (سایت و رایانه)	۹
۴	مناسب‌سازی تجهیزات متناسب با مأموریت‌ها	۵
۵	به کارگیری بیشتر خودروهای شاسی بلند	۲
۶	استفاده بیشتر از اطلاعات سیستم‌های دوربین مداربسته در سطح شهر	۶
۷	استفاده بهینه از فضا و امکانات کلانتری‌ها	۱
۸	تجهیز و تعمیر امکانات پلیس ۱۱۰	۷
۹	استفاده بیشتر از موتورسیکلت‌های مجهز در سطح شهر	۵
۱۰	گسترش واحدهای تخصصی در هر منطقه	۱
۱۱	تقویت سیستم متمرکز در کلانتری‌ها	۱
۱۲	دسته‌بندی و اولویت‌بندی اقدامات در کلانتری‌ها	۱
۱۳	رعایت اصول شهرسازی	۱
۱۴	به کارگیری کارکنان متناسب با تخصص آنها	۴
۱۵	افزایش نیرو در کلانتری‌ها	۳

۱	تکریم ارباب رجوع در کلانتری‌ها	۱۶
۱	استفاده از تمام ظرفیت‌های کلانتری‌ها	۱۷
۳	تعریف کاربردی وظایف ذاتی کلانتری‌ها	۱۸
۱	کمک بیشتر تمام واحدهای ناجا به کلانتری‌ها	۱۹
۱	گماردن رؤسای کلانتری‌ها از درجه سرهنگ به بالا	۲۰
۴	کیفی سازی واحدهای گشتی	۲۱
۱	اولویت‌بندی جرائم و رسیدگی سریع‌تر به مهم‌ترین آنها	۲۲

اطلاعات به دست آمده نشان می‌دهد که از جمله مهم‌ترین اقداماتی که می‌بایست در زمینه بهینه‌سازی روند اجرای امور در کلانتری‌ها صورت پذیرد، استفاده از فن‌آوری‌های پیشرفته خصوصاً در بخش اطلاعات و عملیات است که ۱۲ نفر به آن اشاره کرده‌اند و نیز استفاده بهینه از شبکه ارتباطی مناسب و مخابراتی با ۹ مورد فراوانی می‌باشد که نشانگر توجه پاسخگویان به نقش فناوری ارتباطی در مأموریت‌های پلیس می‌باشد.

تجهیز و تعمیر امکانات پلیس ۱۱۰ با ۷ مورد فراوانی و استفاده بهینه از سیستم‌های دوربین مداربسته در سطح شهر و مراکز عمومی و ورودی شهرها با ۶ مورد فراوانی و همچنین مناسب‌سازی تجهیزات با مأموریت‌ها، با ۵ مورد و استفاده بهینه از موتورسیکلت نیز با ۵ مورد فراوانی از اقداماتی است که پاسخگویان در زمینه بهینه‌سازی روند اجرای امور در کلانتری‌ها برشمردند.

در دسته‌بندی کلی بیشترین موارد ذکر شده در خصوص بهینه‌سازی روند اجرای امور به وظایف و ساختار کلانتری‌ها برمی‌گردد، بنابراین به نظر می‌رسد که باید وظایف ناجا، چگونگی ارتباط آنها با سایر دستگاه‌ها و پلیس‌های تخصصی درون ناجا بازبینی شود و بدلیل حساس بودن رسیدگی به برخی جرایم یا انجام وظایف، بهتر است اولویت‌بندی مأموریت‌ها و اقدامات هم انجام شود تا براساس شرح وظایف تعیین شده اقدام گردد. البته باز بودن دست رئیس کلانتری و افزایش حیطه

تصمیم‌گیری او در امور هم باید مدنظر قرار گیرد تا در شرایط خاصی بتواند به راحتی به اولویت‌بندی امور بپردازد.

چهارمین سؤالی که از پاسخگویان پرسیده شد این بود که "با توجه به اطلاعاتی که دارید بفرمایید ناجا چه اقدامات جدیدی در راستای افزایش امنیت عمومی می‌تواند انجام دهد؟" پاسخ‌ها و نظراتی که ارائه شد به شرح زیر می‌باشد:

جدول ۴: اقداماتی که جدیدی که ناجا در کلانتری‌ها برای افزایش امنیت عمومی

می‌تواند انجام دهد

ردیف	اقدامات	فراوانی
۱	افزایش امکانات و تجهیزات مدرن	۱۷
۲	تدوین راهبردهای امنیت عمومی	۲
۳	رفع مشکلات ساختاری و اصلاح آن	۵
۴	تفکیک‌روشن وظایف کلانتری‌ها از سایر بخش‌های ناجا و جلوگیری از تداخل کاری	۱۱
۵	همکاری قوه قضائیه با پلیس	۱۰
۶	استفاده از پلیس زن در کسب اطلاعات و اخبار و پاسخگویی به مراجعین	۴
۷	جلب همکاری بیشتر مردم با پلیس	۱۰
۸	احصاء فراوانی موارد ارجایی به ۱۱۰ و اقدام برای رفع آنها در سطح شهر	۲
۹	راه‌اندازی سیستم پاسخگویی به مراجعین در ورودی کلانتری‌ها	۶
۱۰	اقدام عملی جهت همکاری بسیج در محلات	۳
۱۱	بلوک‌بندی و تقسیم کلانتری به واحدهای کوچک	۳
۱۲	پرداخت کارانه به جای اضافه‌کار به پرسنل	۲
۱۳	تهیه فرم‌های یکنواخت برای مجریان	۲
۱۴	تقویت سیستم پیشگیری	۲
۱۵	تقویت نیروهای کلانتری‌ها با افراد با سابقه بالا	۳
۱۶	اختصاص موتورسیکلت به مناطقی که دارای بافت قدیمی هستند	۲

۳	واگذاری ارائه گواهی به دفاتر پلیس +۱۰	۱۷
۳	ملزم کردن اصناف، بانک‌ها و سایر مؤسسات به نصب دوربین‌های مداربسته	۱۸
۲	فعال نمودن کیوسک‌های پلیس در محل‌های پر تردد	۱۹
۲	تهیه بانک اطلاعات جامع از مجرمین و محل‌های جرم‌خیز	۲۰
۳	کوچک نمودن حوزه استحفاظی کلانتری‌ها	۲۱
۵	گزارش مستمر معاونین به کلانتری‌ها و دریافت گزارش کار و نظارت بر عملکرد	۲۲
۴	جایگزینی پیشگیری اجتماعی به جای پیشگیری انتظامی	۲۳
۲	ایجاد قرارگاه‌های مشترک فرماندهی و کنترل	۲۴
۳	حضور ثابت دادیار در کلانتری‌ها	۲۵
۶	تقویت پلیس‌های تخصصی و سپردن امور به آنان	۲۶
۱	استفاده از دوچرخه در گشت‌زنی‌ها	۲۷
۲	آموزش نحوه تعامل چهره به چهره به پلیس	۲۸
۳	اشراف کامل اطلاعاتی کلانتری‌ها در خصوص منطقه استحفاظی	۲۹
۲	تشویق و تنبیه کلانتری‌ها براساس عملکرد نه ارائه آمار	۳۰
۱	استفاده از تجربیات مجرمان و جلب همکاری آنها برای بالا بردن امنیت	۳۱
۲	احضار مرتب مرتکبان و مجرمان آزاد شده جهت کنترل آنان	۳۲
۷	برگزاری جلسات آموزشی-امنیتی با اصناف، نگهبانان توسط پلیس	۳۳
۱۲	ساماندهی نگهبانان محله، کارخانه‌ها، کارگاه‌ها و بانک‌ها	۳۴
۲	کنترل مداوم مجرمین سابقه‌دار	۳۵
۲	به کارگیری سیستم آلام در بانک‌ها، مغازه‌ها و منازل و اتصال آن به کلانتری‌ها	۳۶
۶	نصب دوربین‌های مداربسته در مراکز عمومی و ورودی‌های شهر	۳۷

ایده‌های بسیار زیادی از طرف مسئولان و فرماندهان پاسخگو برای افزایش امنیت عمومی توسط کلانتری‌ها مطرح گردید. یکی از این ایده‌ها افزایش امکانات و تجهیزات مدرن برای کلانتری‌هاست تا بدین وسیله امکان رسیدگی سریع‌تر به جرایم، کشف آنها و اقدامات پیشگیرانه فراهم گردد. تفکیک وظایف کلانتری‌ها از سایر بخش‌های ناجا و نیز تفکیک روشن وظایف کلانتری‌ها و سایر سازمان‌های بیرونی از جمله شهرداری و قوه قضائیه از جمله ایده‌های جدید دیگری بود که توسط تعدادی از پاسخگویان طرح شده و موجب شفاف‌سازی وظایف و حدود و اختیارات هر بخش شده و بدین سان، کلانتری‌ها بهتر به امور رسیدگی خواهند کرد؛ از جمله پیشنهادها، راه‌اندازی سیستم پاسخگویی به مراجعان در قسمت ورودی کلانتری‌هاست که با پذیرش اولیه مراجعین آنها را به قسمت‌های مختلف راهنمایی کرده یا اگر خواسته آنها در حیطه وظایف کلانتری است، مشاوره‌های لازم را به این افراد بدهند. تعامل پلیس با اصناف و شوراها و ادارات و دادن آموزش‌های لازم امنیتی به آنها و نگهبانان سازمان‌های دولتی و خصوصی، از جمله پیشنهادهایی که مطرح شده که باعث می‌شود مردم در افزایش امنیت عمومی مشارکت داشته باشند، یافتن راه‌هایی برای تعامل بهتر بین قوه قضائیه و پلیس و تفکیک بیشتر وظایف آنها و سبک کردن کار پلیس در این زمینه مورد نظر تعداد زیادی از پاسخگویان بود. تقویت پلیس‌های تخصصی و گماردن پلیس تخصصی در بخش‌های مختلف کلانتری از دیگر پیشنهادهایی بوده است که به کارگیری آنها، موجب می‌شود روند امور به نحو صحیح‌تری انجام شود و ضمن افزایش امنیت عمومی، رضایت بیشتر مردم هم جلب شود.

نتیجه‌گیری

نتایج تحقیق نشان می‌دهد که از نظر پاسخگویان، ۲۷ اقدام مفید در زمینه افزایش امنیت عمومی در کلانتری‌ها انجام می‌شود که برای جمع‌بندی این پاسخ‌ها، آنها را در ۳ مقوله آموزش و اطلاع‌رسانی (چون تعامل و جلب همکاری سازمان‌ها از جمله صدا و سیما، رسانه‌ها، پلیس‌های تخصصی، مدارس، اصناف، مساجد و نمازگزاران،

معمتدان محل، اعضای شوراهای محلی و به ویژه مهم‌تر از همه همکاری خوب و سازنده با قوه قضائیه؛ و فعالیت‌ها و اقدامات اطلاعاتی و عملیاتی (چون گشت‌زنی مداوم محسوس و غیرمحسوس، استقرار نیرو در اماکن جرم‌خیز، حضور پلیس زن در کلانتری‌ها، گسترش واحدهای تجسس و تخصصی در کلانتری‌ها و استفاده بیشتر از مخبران و منابع، تقویت بیشتر کلانتری‌ها از جهت نیرو، امکانات و تجهیزات مدرن و...) می‌توان دسته‌بندی کرد. این اطلاعات نشان داد که اقدامات بسیار مفیدی در کلانتری‌ها در حال انجام است که موجب گسترش امنیت عمومی می‌شود و قابل گسترش می‌باشد. در بخش نظری تحقیق هم استفاده از شیوه‌های نرم‌افزارانه، جامعه محور، تعامل محور و همراه با مشارکت مردمی به‌عنوان بهترین روش‌های ارتقای امنیت عمومی در حال اجرا توسط پلیس مطرح شده است.

هم‌چنین پاسخگویان ۲۵ اقدام را که در حال حاضر در کلانتری‌ها صورت می‌گیرد؛ ولی بهتر است این اقدام‌ها حذف یا اصلاح شوند را نام بردند؛ از جمله صدور گواهی‌های متعدد برای مراجعین و تسلیم ابلاغیه‌ها و احضاریه‌ها که از سوی دادسرا به پلیس ارجاع می‌شود، و وقت‌زیادی را از پلیس می‌گیرد؛ در حالی که این اقدام‌ها می‌تواند توسط سایر رده‌ها یا به شیوه‌های الکترونیکی و پستی انجام شود تا نیاز به حضور فیزیکی پلیس نباشد، آن گونه که در حال حاضر دادن گواهینامه رانندگی، گذرنامه، کارت ملی و سایر اسناد و اوراق بسیار معتبر توسط پست صورت می‌پذیرد و مشکلی هم ایجاد نمی‌کند. با حذف این گونه اقدامات پلیس مجال و زمان بیشتری می‌یابد و می‌تواند به اقدامات پیشگیرانه و حضور فیزیکی در محل‌ها و گشت‌زنی بپردازد.

انجام برخی وظایف سایر سازمان‌ها از جمله شهرداری‌ها (مانند جمع‌آوری متکدیان و معتادان و رفع سدمعبر و تخلیه مستأجران از منازل با شکایت صاحب‌خانه و ...)؛ انجام وظایف سایر پلیس‌های تخصصی (استقرار نیروهای کلانتری در ساعات اولیه روز در میدان و چهارراه‌ها، اعزام نیرو به خارج از حوزه استحفاظی کلانتری‌ها، رسیدگی به پرونده‌های جعل و کلاهبرداری که کار پلیس آگاهی است

و...) و از سویی مشکلات درون سازمانی (از جمله ساماندهی ناصحیح نیروها و تجهیزات در کلانتری‌ها، استفاده از کارکنان کم‌تجربه یا حتی نیروهای وظیفه برای امور اداری، عدم وجود دستورالعمل لازم در همه زمینه‌ها و ...) از جمله موارد دیگری است که وقت زیادی از کلانتری‌ها می‌گیرد و می‌تواند توسط سایر بخش‌ها انجام شود. در زمینه بهینه‌سازی روند اجرای امور در کلانتری‌ها هم ۲۲ اقدام از سوی پاسخگویان پیشنهاد شد که از جمله مهم‌ترین آنها، استفاده بهتر از فن‌آوری‌های پیشرفته خصوصاً در بخش اطلاعات و عملیات بود. همچنین استفاده بیشتر و بهتر از شبکه ارتباطی و مخابراتی (سایت و رایانه)، به کارگیری موتورسیکلت‌های مجهز و خودروهای شاسی بلند برای انجام مأموریت، استفاده بهینه از فضا و امکانات موجود کلانتری‌ها و نیز استفاده از دوربین‌های مداربسته در سطح شهر و مراکز عمومی می‌باشد. بهینه‌سازی نیروی انسانی و به کارگیری کارکنان متخصص، افزایش نفرات کلانتری‌ها، تکریم ارباب‌رجوع و وجود رؤسای کلانتری‌های باتجربه و دارای درجه‌سرهنگی به بالا از دیگر موارد پیشنهادی پاسخگویان است. در مطالعه تحقیقات پیشین هم به نوسازی نیروهای پلیس، حرفه‌ای‌گرایی و اخلاق پلیسی، مشارکت بیشتر با مردم و بهینه‌سازی روند و شیوه مشارکت و افزایش توان علمی - تحقیقاتی پلیس اشاره شده است.

هم‌چنین پاسخگویان، ۵۵ اقدام جدید را برای افزایش امنیت عمومی پیشنهاد داده بودند که از جمله بیشترین فراوانی به، به کارگیری تجهیزات مدرن، تفکیک وظایف کلانتری از سایر بخش‌های ناجا، همکاری قوه قضائیه و پلیس و نیز ساماندهی نگهبانان محله، کارخانه‌ها و بانک‌ها می‌باشد. پرداخت کارانه به جای اضافه کار، تجهیز کلانتری‌ها متناسب با جغرافیای جرم منطقه، اختصاص موتورسیکلت به کلانتری‌های واقع در بافت‌های فرسوده و تشویق کلانتری‌ها براساس عملکرد (نه ارائه آمار) تعلق داشته است. همچنین در مقوله اقدامات قضایی مواردی چون حضور دادیار ثابت در کلانتری، پرونده نویسی در فضای مجازی، احضار مرتب مجرمان آزاد

شده جهت کنترل آنها و ایجاد سیستم آن لاین بین پلیس و دستگاه قضایی از دیگر پیشنهاد‌های پاسخگویان برای افزایش امنیت عمومی بود.

پیشنهاد‌های تحقیق

اگرچه تمام پاسخ‌های مسئولان می‌تواند پیشنهاد‌های تحقیق باشد ولی در این بخش مهم‌ترین و اجرایی‌ترین پیشنهادها ارائه می‌گردد:

۱. تعامل بهتر با قوه قضائیه که آزادی مجرمین با سابقه را به پلیس خبر بدهد و نیز به راحتی و با گرفتن وثیقه‌های کم‌ارزش، بلافاصله مجرمانی را که پلیس با مشکلات زیاد آنها را دستگیر کرده است آزاد نسازد.
۲. صدور گواهی‌های مختلف توسط کلانتری‌ها به پلیس +۱۰ یا سایر بخش‌ها و اگذار شود.
۳. پرداخت کارانه به جای اضافه کار به کارکنان و بویژه در آماده‌باش‌ها.
۴. حضور ثابت دادیار در کلانتری‌ها به صورت شبانه‌روزی برای تسریع در امور.
۵. ایجاد سیستم آن لاین بین پلیس و دستگاه قضایی.
۶. به کارگیری سیستم آلام (هشدار) در اماکن حساس و مهم و منازل و اتصال آن به کلانتری.
۷. افزایش گشت‌زنی‌های پیاده، محسوس و غیرمحسوس، پلیس دوچرخه‌سوار و گشت‌های زوجی پیاده در کوچه‌ها جهت اشراف بیشتر کلانتری و تعامل بهتر با مردم.
۸. اختصاص یک کلانتری در هر منطقه به اجرائیات و سایر کلانتری‌ها به انجام سایر امور.
۹. احصاء موارد فراوانی شکایت به پلیس ۱۱۰ در هر منطقه و رفع آن موارد.

منابع فارسی

- افتخاری، اصغر (۱۳۸۴). معمای امنیت عمومی در کنکاشی بر جنبه‌های مختلف امنیت عمومی و پلیس، تهران: دانشگاه علوم انتظامی.
- بهرامی، مجید (۱۳۸۶). پلیس و امنیت عمومی، تأملی بر نقش و کار ویژه پلیس در حفظ و حراست از امنیت عمومی. تهران: سازمان عقیدتی سیاسی ناجا.
- جهانگیر، منصور (۱۳۸۰). مجموعه قوانین نیروهای مسلح. تهران: احیاء کتاب.
- چالوم، موریس و لئونارد، لوسی و فاندرشورن، فرانتس و وزینا، کلود (۱۳۸۷). "نقش پلیس در امنیت شهری و زمامداری بهینه". مجموعه مقالات پلیس و پیشگیری از جرم. ترجمه: غلامرضا محمد نسل. تهران: دفتر تحقیقات کاربردی.
- سلطان آبادی، فرجی (۱۳۷۳). «شیوه برخورد رسول خدا با نا آرامی‌های داخلی مدینه». پایان نامه کارشناسی ارشد، تهران: امام صادق (ع).
- صفایی پور، محسن (۱۳۸۹). خلاصه کتاب برنامه‌ریزی استراتژیک برای مدیران. برگرفته از سایت مدیریت دولتی.
- ذوالفقاری، حسین و همکاران (۱۳۸۹). راهبردهای ارتقای امنیت عمومی در جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر شهر تهران.
- ربیعی، علی (۱۳۸۷). مطالعات امنیت ملی، تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه.
- ره‌پیک، سیامک (۱۳۸۶). «نسبت امنیت فردی و امنیت عمومی»، فصلنامه امنیت عمومی، سال دوم، شماره اول و دوم.
- علی نژاد، منوچهر (۱۳۸۶). «تبیین جامعه‌شناختی امنیت عمومی، مشارکت مردمی و محله‌گرایی»، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، شماره اول.

- غفاری، غلامرضا (۱۳۸۷). تبیین نظریه سرمایه اجتماعی، مجموعه مقالات سرمایه اجتماعی و توسعه در ایران، تهران: مؤسسه تحقیقات و توسعه علوم انسانی.
- محمودی، مهدی (۱۳۸۷). شیوه‌های مؤثر در سیستم کنترل بر اماکن عمومی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علوم انتظامی. دافوس.
- مؤذن جامی، محمدهادی (۱۳۸۶). «تأملی بر مفهوم نظم و امنیت و عوامل مرتبط با آن»، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، شماره ۱.

انگلیسی

-Kvale, Steinar. (1996): Interviews: An Introduction to qualitative research interviewing, Thousand Oaks, CA: Sage.